

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Grešni kozel

Če si bo kdo kdaj vzel čas in se založil s potrebnim potrpljenjem, da bo prelistal naše periodično časopisje zadnjih petdesetih let, mu bo padlo kot sad njegovega truda v naročje frapantno spoznanje: moralne in materialne osnove slovenskega življa so bile v tisti dobi skrajno razrvane, obupne in vsega obžalovanja vredne, toda zastopniki slovenske javnosti si niso bili samo svesti tega dejstva, marveč so poznali tudi krivca vsega tega zla: bil je to slovenski učitelj.

To poglavje ni samo žalostno, ampak tudi zelo — zelo značilno za kakovost naše javne vesti.

Res je in tega tudi nihče ne taji, da obstoja to žalostno slovensko občestvo, o katerem se v zato pripravnih časih in prostorih potoči toliko žalnih solza, iz različnih stanov. Toda takrat, ko bi se naj krivda za te obžalovane razmere pravično razdelila med vse stanovce, vlada v naši javnosti ganljiva harmonija: vso krivdo zvale v priručni soglasnosti na pleča slovenskega učitelja.

Kdo ne pozna krilatice o našem dobrem ljudstvu! So priljubljeni, ki silijo realnega politika, da se razneži ob tej ugotovitvi. Toda niti ob najjasnejših trenutkih svoje zavesti se ne bo pomotil, da bi prišel tudi učiteljstvo med to dobro ljudstvo.

Saj nihče ne taji: tudi v Slovincih se popiva; pijančujejo kmetje, pijančujejo delavci in uradniki, obrtniki in trgovci. Marsikatera družina strada zaradi tega ter trpi mraz in zimo. So kraji pri nas, ki degenerirajo zaradi te pogubne strasti. Tudi po slovenskih družinah se odigravajo med zakonci pretresljive žalostne in soglasne sodebne gre o tem, da take družine niso najprikladnejša človeška zajednica, kjer bi rasel in se razvijal telesno in moralno zdrav narod. Res je, tu ni prostora in pogojev za dobro vzgojo, za idealen narodni naraščaj.

Saj nihče ne taji: naši kmetje so po večini bajtariji; premalo imajo zemlje, da bi se je mogli vsi z ljubeznijo okleniti. Ne more jih niti zadostno hraniti, niti primerno oblačiti. Odvisen človeški »material« beži v tujino ali se zgrinja v naših industrijskih centrih. Izkoriščan je tu in tam; iz ljudi z dobro voljo in najboljšimi nameni nastaja zagrenjena masa: labilen materialni položaj ji izpodkopa moralne temelje, značaji kolebajo in — padajo.

Naše dobro ljudstvo drvi v nesrečo, vda se s strastem, preživlja skratka eno najtežjih dob svoje zgodovine.

Vse to je res in zato je obupno žalostno. In ker je potrebno, da se pove, da je naše ljudstvo dobro, je treba nekje poiskati krivca za vse to klavrnino stanje.

Saj ne taji nihče: premalo je plodne zemlje, prenzike so plače našega delavstva in uradništva. Niti trgovci ne morejo iztisniti tako visokih dobičkov kakor bi radi, celo naša industrija toži o nerentabilnosti svojih podjetij, da ne omenjamo naših obrtnikov, ki komaj še dihaajo pred uničujočo konkurenco velike industrije.

Toda: »učitelji že davno niso več taki, kakor bi morali biti.« »Sedanje učiteljstvo, razen nekaj častnih izjem, ne čuti z narodom in tudi ne sodeluje v njegovih organizacijah.« »Učiteljstvo je krivo, da naša ljudskošolska vzgoja že davno ni več izrazito krščanska.«

Vedno hujska je na našem podeželju potreba dobrega učiteljstva, ki bi čutilo s prebivalstvom. »Kjer delata duhovnik in učitelj složno in z zaupanjem, tam je srečen ves okraj, nesreča pa tam, kjer tega ni.«

Kakor vidimo, ga ni krivca ne med kmeti ne med delavci, niti med trgovci, obrtniki in industriji, niti med duhovništvom in uradništvom — z edino žalostno izjemo učiteljstva.

Naši politiki mečejo z olajševalno gesto nanje najdebelejše kamene. Iz kraja v kraj mora rotati kozel, da bi se očistil svojega težkega grešnega bremena in to tudi takrat, ko cela naselja prosijo zanj, da bi ostal še pri njih ter jim dajal nasvete in pomoči v trdi življenjski borbi.

Zaman: sreča našega dobrega ljudstva mora biti vsakemu pravemu rodoljubu najvišje načelo. In ker prav današnja doba ne trpi na pomanjkanju pravih rodoljubov, postaja procesija romajočih krivcev vedno daljša in daljša.

Ker pa mora slediti — po logiki sodobne morale — vsaki nesreči neizogibno tudi posmeh, uporabljajo nekateri naši literatje to obdolženo učiteljsko figuro, da razveseljuje v povestih in na odrs s svojim karikiranim bistvom vse ostale narodne sloje, ki niso krivi žalostnega materialnega in moralnega stanja našega dobrega ljudstva.

Ko ugotavljamo učitelji z grenkim čustvom to prakso slovenske javnosti, stavlja mo resno vprašanje: Ali se zavedajo vsi odgovorni glasniki javnega mnenja, kakšne vrste morala je to in kaj si obetajo od takega ravnanja?

Komunike upravnega odbora JUU

V dneh 9. in 10. februarja 1940. je bila seja upravnega odbora JUU, ki so ji prisostvovali člani izvršnega in nadzornega odbora in predsedniki sekcij: za moravsko banovino tov. Branislav Živković, za vardarsko tovariš Marko Cvetković, za dravsko tov. Metod Kumelj, za vrbasko tov. Milan Stambolija, za dunavsko tov. Milorad Motok, za drinsko tovariš Stevan Bilčar, za zetsko tov. Filip Spadijer in za mesto Beograd tovariš Svetozar Popović.

I. Na seji se je razpravljalo o poročilih predsednika, tajnika, blagajnika in odbora Doma JUU. Vsa ta poročila je upravni odbor pretresal in odobril.

Predsedniki sekcij so podali svoja poročila med razpravo.

II. Posebna razprava se je vršila o vprašanju sklepa sekcij JUU za savsko in primorsko banovino in o osnovanju Zveze hrvatskih učiteljskih društev. O tem je upravni odbor zavzel svoje stališče in izdal posebno izjavo.

III. S splošno preureditvijo države je tangirano tudi vprašanje reforme šolske zakonodaje. Potreba reforme šolske zakonodaje se je občutila že prej — posebno v smeri demokratizacije šolske zakonodaje. S preureditvijo države so tangirane tudi globalne zakonske osnove šolskih zakonov in prosvete, zato je pa potrebno, da učiteljstvo in njegova organizacija posvetita vso pažnjo reševanju tega vprašanja, da bi se zagotovile pravne in gnotne osnove šole in učiteljstva.

Stališče upravnega odbora JUU

do ustanovitve Zveze hrvatskih učiteljskih društev pred vzajemno soglasnostjo o obliki državne učiteljske organizacije

Vedno smo stali prepričano na načelu duhovnega zedinjanja vseh nacionalnih sil širok vse skupne nam domovine Jugoslavije. To načelo je najsvetejša dediščina stoletnih teženj naroda — danes v skupni državi Jugoslaviji, bila pa je težnja tudi duhovnih prvoboriteljev vseh naših učiteljskih generacij, ki so združevale svoje sile tudi takrat, ko so obstajale posebne med seboj z državnimi mejami fizično ločene učiteljske organizacije. Na tem zgodovinskem poslanstvu je bilo zasnovano Uduženje jugoslovanskih učiteljev. Ta stoletna težnja in zgodovinska naloga ne bo nikoli prenehala, pa naj bi nastopili kakršni koli primeri.

Stoječ prepričano na tem načelu, enako koristnem in važnem za vse člane v naši organizaciji, nismo nikdar izgubili izpred oči, da bo naša zajednica sprejeta s srcem samo, ako se v nobeni priliki, na nobenem vprašanju in v nobeni obliki ne pojavi kakršna koli razlika v pravicah in v dolžnostih članov organizacije: tako dobro kakor zlo je treba nerazdelno prenašati in vzajemno zdraviti.

Ko so naši tovariši iz banovine Hrvatske težko prenašali svoj položaj kot državljani, ki so ga ravno tako težko, morda še težje čutili učitelji iz ostalih krajev naše domovine, je bila učiteljska organizacija primer resnične enakopravnosti in bratstva, najmočnejše sredstvo v težki borbi, za ceno številnih učiteljskih žrtve, proti reakciji, ki ni delala razlike ne po veri ne po narodnosti, ne po kraju. Vsi učitelji Jugoslavije: Srbi, Hrvati in Slovenci so kot en človek, kot ogromna armada v službi stanu in države legendarno nosili prapor polne svobode in enakopravnosti in stopili v borbo proti vsemu, kar je bilo reakcionarno in nazadnjaško. Borba se je vodila v dve smeri: proti zunanji reakciji, ki je pritiskala na organizacijo in proti reakciji v organizaciji sami. Proti notranji reakciji ne samo da jo izruje, nego da moralno in nacionalno dvigne tudi tisto število hrvatskih učiteljev, ki se je odtušil hrvatskemu narodu. To svojo zgodovinsko misijo zadnjih treh let je izvršila učiteljska organizacija uspešno in koristno. Odkrito moramo reči: da srbsko in slovensko učiteljstvo, verujemo pa, tudi hrvatsko, v tej resnični borbi ni sodelovalo pod nobeno masko, marveč odkritosrčno in jasne obraza, zato tudi, če bi hotelo, ne bi moglo sedaj obraza razkrivati.

IV. Upravni odbor je sprejel na znanje poročilo o akciji uradniških organizacij za zboljšanje materialnega položaja in v zvezi s tem je razpravljalo o reformi uradniškega zakona. To reformo vsiljuje preureditev države.

V. V trenutkih, v katerih se nahaja učiteljstvo in vse uradništvo, nam narekujejo same razmere, da strnemo svoje vrste in združimo vse svoje sile za reševanje teh problemov.

VI. Upravni odbor je razpravljalo o pravih JUU z ozirom na novo stanje, splošne razmere in potrebo reorganizacije stanovskega organizacijskega življenja. Upravni odbor se je postavil na stališče, da ni mogoče izvesti reorganizacijo pred izvršitvijo preureditve države v vseh njenih delih, dokler se ne prenesejo posli na nove edinice, vendar pa smatra za potrebno, da se v tej smeri izvrše vse potrebne priprave in potrebna izmenjavanja misli o načelnih vprašanjih v zvezi z reorganizacijo stanovsko-organizacijskega statuta.

VII. Med zasedanjem, 10. febr., ob 10. uri, je sprejel člane upravnega odbora minister prosvete gospod Božidar Maksimović, ki so mu bile predložene glavne zahteve, zajete v resoluciji glavne skupščine v Banja Luki ter oddani predlogi amandmanov za finančni zakon 1940.-41., ki obsegajo vsa aktualna vprašanja prosvete, šole in učiteljstva.

Ivan Dimnik, preds. Milinko Lazić, tajnik.

Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru

Dne 10. februarja ob 10. uri je prosvetni minister gosp. Božidar Maksimović sprejel upravni odbor Jugoslovanskega učiteljskega uduženja. Predsednik JUU g. Ivan Dimnik je obvestil g. ministra, da je upravni odbor obveščen o prejšnjem sprejemu predsedstva JUU dne 3. februarja, in da je upravni odbor z zadovoljstvom sprejel stališče prosvetnega ministrstva v pogledu čiščenja prosvetnega aparata in prosvetnih razmer, pobiranja koruptnih pojavov vseh vrst in odklanjanja kvarnih nešolskih vplivov in posredovalcev v prosvetnih zadevah (kar je g. minister naglasil tudi v svoji božični izjavi), kakor tudi red v pogledu napredovanj, ki se bo izvajal tako, da mlajši ne preskakujejo starejše, ter da z zagotovitvijo novih kreditov napredujejo vsi učitelji, ki čakajo na napredovanja. Predsednik JUU je dal g. ministru predstavko, v kateri so iznežene vse zahteve, vsebo-

vane v resoluciji glavne skupščine in ga je naprosil, da o priliki reform, ki so na vidiku, upošteva želje učiteljstva in realizira upravičene zahteve. Istočasno je oddal g. ministru predloge — amandmane za finančni zakon za leto 1940.-41. in še prav posebno podčrtal željo učiteljstva, da se ukinejo omejitve za pridobitev V. skupine in izenačijo učiteljice v vseh pravicah. Po splošnih skupnih vprašanjih in zahtevah so predsedniki sekcij iznesli še posebne želje učiteljstva svojih banovin.

Gospod prosvetni minister je pazljivo poslušal izvajanja vseh predstavnikov učiteljstva in jim je na posamezna vprašanja podal svoje določeno mišljenje, ki je popolnoma zadovoljilo člane upravnega odbora.

Pokazal je polno pripravljenost, da vsa ta vprašanja oceni in da jih posebej pretresa s predstavniki glavnega odbora zaradi končne rešitve.

† Ljuba Davidović

V Beogradu je umrl znani jugoslovanski politik, šef demokratske stranke Ljuba Davidović. Pokojnik je bil večkrat prosvetni minister in si je na tem položaju pridobil mnogo zaslug za naše šolstvo. Tudi ljubljanska univerza je bila osnovana na predlog pokojnika kot prosvetnega ministra.

O pokojniku je dal daljšo izjavo tudi predsednik JUU, g. Ivan Dimnik. Iz te njegove izjave posnemamo:

Ime Davidovića je zvezano z najlepšimi poglavji napredka našega šolstva ter bo ohranilo nanj tudi jugoslovansko učiteljstvo svetel in hvaležen spomin, saj je tudi on želel šolstvu in učiteljstvu samo dobro.

Pokojni Davidović je bil tisti mož, ki je že leta 1904. dal srbskemu učiteljstvu najbolj napreden zakon o narodnih šolah. S tem zakonom je bila že takrat dana učiteljstvu stalnost, za katero se danes še vedno brezuspešno bori. Narodni učitelji so ob krsti pokojnega Davidovića globoko pretreseni, toda tudi trdno odločeni oddolžiti se njegovemu spominu s tem, da bodo ostali na tisti moralni in duhovni višini, na kateri je on vstrajal vse svoje življenje.

Sekcija JUU v Ljubljani je poslala ob smrti pok. Ljube Davidovića njegovim svojim sledečo sožalno brzojavko:

Jugoslovansko učiteljsko uduženje sekcija za dravsko banovino v Ljubljani se klana manom velikega pokojnika Ljuba Davidovića in izreka Vam kakor vsem preostalom izraze najglobljega sočustvovanja z zaostvotvilo, da bodo njegova velika dela na kulturnem, prosvetnem in šolskem polju ostala med slovenskim učiteljstvom in slovenskim narodom nepozabna.

Predsednik: Metod Kumelj s. r. Tajnik: Drago Supančič s. r.

A. P.:

Pisma s podeželja

VII.

Ako čita človek po raznih časopisih nekatere članke ter posluša morebiti o tej zadevi tudi kak govor, se mu stori inako, kadar primerja svoje delo v podeželju z očitki, da verska zavest ljudstva pada in da je tega povzročila, namreč slabe verske vzgoje, pa vseh drugih učnih in vzgojnih neuspehov v nemali meri kriva šola, kar se ob taki priliki prerado istoveti z učiteljstvom. V dobi, ko slovenska šola v podeželju ne igra na zunaj nikake pomembne vloge in ko si tu in tam s krepkimi komolci po načelu samodelavnosti učiteljstvo šele utira pota iz okorelega sistema, prav za prav iz duha, ki k napredku naroda ni mnogo pripomogel in ki je bil, duh, šolo usušnil sam sebi, se čudno sliši beseda o krivdi učiteljstva za slabe učne uspehe v šoli, posebno pa besedovanje o stvari, ki je bila pri nas od nekdaj zadeva in delo strokovne duhovne moči in ki je imela vsaj v podeželju polno svobodo razvoja v cerkvi, v šoli in izven nje.

Ni pa ga, ki se ne bi strinjal z očitkom šole sami, da narodu ni dala tega, za kar je prav za prav postavljena, in da je potrebna kot duh, sistem in organizacija, temeljite reforme. Izsledki moderne psihologije in sociologije zahtevajo za rastočega in razvijajočega se otroka drugačnejšega postopanja in postavljajo tudi za življenje cilje, mimo katerih je hodil dosedanj šolski sistem, ne da bi upošteval vsaj v mali meri človeka, njegovo vzgojo, pa tudi formalno znanje. Res je, vsi naši šolski predpisi in načrti se preveč ženejo za učenjakarstvom! Le pogledimo te naše učne načrte, kako so naphani zahtev po vsemogoči učni navlaki, ne upoštevajoč, kot rečeno, otip-

Vseblina:

Grešni kozli, Komunike upravnega odbora JUU. Stališče upravnega odbora JUU. Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru. † Ljuba Davidović. Pisma s podeželja. Kako gleda na vprašanja izboljšanja uradniških prejemkov Akcijski odbor državnih nameščencev. Šolstvo in prosveta v dravski banovini. UČITELJSKI POKRET: Bližamo se zaključku prve faze našega delovnega programa. LISTEK: Mariborsko pedagoško pismo. — Zborovanje sredi zime. Splošne vesti. — Prazna učiteljska mesta. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

ljivih izsledkov psihologije ali katere druge pedagoške znanosti! Toda — vprašajmo se, preden vržemo največji kamen! — kdaj pa je slovensko učiteljstvo, posebno učiteljstvo podruželskih šol, pri šolskih zakonih, postavljajući učnih načrtov i. sl. šolskih postavah sodelovalo? Kdo pa se prav za prav že leta in leta sem bori proti učni diktaturi — ali kako bi to imenovali? — ki ne dá šolstvu se razviti tako, kakor zahteva življenje? Kdo gradi od

spodaj gor, da vsaj s privatno iniciativo zavre, kar je očitno, da ne more koristiti napredku? Šola, kakršna je, zares zasluži mnogo očitkov, da ne služi narodu; zato je treba, da se vsi sloji naroda in tudi državni priključijo zahtevam učiteljstva po nje reformi v pravcu izsledkov in zahtev sodobnega vzgojstva! Zato je pravična zahteva, da pri šolskih postavah sodelujejo ljudskošolski učitelji!

Kako gleda na vprašanja izboljšanja uradniških prejemkov Akcijski odbor državnih uslužbencev

V »Politiki« od 19. febr. t. l. je priobčena izjava Todora Dimitrijeviča, podpreds. JUU in predsednika Akcijskega odbora uradniških organizacij. Zaradi važne vsebine priobčujemo izjavo v celoti.

Položaj državnih uradnikov je bil reguliran z uradniškim zakonom leta 1931., ki je bil sprejet v izjemnem času. S tem zakonom je bilo treba vso oblast osredotočiti v eni osebnosti oziroma v eni politični tendenci, pobiti voljo posameznikov in organizacij in to tudi tedaj, ko je ta volja imela najboljše namere. Tako so državni uslužbenci izgubili pravico iniciative celo v svoji stroki, a vse, kar je prihajalo od zgoraj kot odredba, se je moralo brez ugovora poslušati in izvrševati. Mnoge pridobljene pravice, ki so jih državni uslužbenci imeli po prejšnjih zakonih, s katerimi je bilo zagotovljeno tudi napredovanje stroke, so bile suspendirane. Državni uslužbenci so imeli tudi svojo uradniško zvezo, ki je imela tudi svoje določene svrhe in svojo imovino. Najnovejši uradniški zakon je v nekaterih svojih določbah bil tako reakcionaren, da ni mogel nihče predvideti, do kakšnih moralnih posledic bo vse to dovedlo. Če se vzame za primer samo vprašanje napredovanja uradnikov, ki je s tem zakonom določeno kot diskrecijsko pravo ministra in se motrijo te določbe, tedaj se lahko ugotovi sledeče:

Delo uslužbencev je vrženo v ozadje. Moralne kvalifikacije so izgubile svojo vrednost. Mlajši so z napredovanjem prehiteli ne samo svoje sposobnejše, nego tudi starejše tovariše. Na starejšinske položaje so prišli slabši uslužbenci in oni so demoralizirali vso stroko. Strankarske legitimacije in služba režimom, ki so se vrstili, so zamenjale one lepe lastnosti, ki dvigajo stroko in moralno osebnost človekovo. Po posameznih resorih čaka na tisoče najboljših uradnikov na milost za napredovanje. Uradniški aparat, še posebno s takim starejšinskim kadrom, se je zlorabljal in radi zlorabe je diskvalificiran pred narodom in v službi. Zaradi tega brez vzpostavitev moralnega reda in brez upoštevanja strokovnih in moralnih kvalitete ne more biti govora o sposobnem uradniškem aparatu, ki bo koristno in uspešno vršil svojo dolžnost.

Državnim uslužbencem je treba takoj dovoliti združevanje in snovanje uradniških zvez, ki bodo imele smoter dvigovanja stroke, socialno skrb in moralni prepoved in ki bodo kot sposobno telo služile s svojimi skušnjami in nasveti državnim oblastem, kadar koli se bodo delali zakoni in uredbe, ki se nanašajo na državne uslužbence. Zato je v vprašanju materialnega izboljšanja uradniškega položaja tesno povezan tudi moralni položaj.

Gmotna stran državnih uslužbencev, kakor tudi sploh vsakega državljana, predstavlja osnovno vprašanje. Pri sprejemanju uradniškega zakona je bila storjena taka pogreška, da so se deset let občutile zelo težke posledice. Izgleda, da so projekt uradniškega zakona sestavljali strokovnjaki, ki so, ako ne iz egoističnih razlogov, vsaj slabo poznali realno življenje. Oni so za višje skupine državnih uslužbencev predvideli precej velike dohodke v osnovni in položajni plači in

majhne draginjske doklade — toda za uradništvo v nižjih skupinah so vzeli nasproten sistem — manjše osnovne in položajne plače, a večje draginjske doklade. Z zakonom so predvideli, da se prejemki osnovne in položajne plače ne smejo menjati brez spremembe zakona, a pustili so, da se z uredbo lahko regulirajo draginjske doklade, kar pomenja, da se lahko laže in hitreje menjajo.

Od sprejetja zakona dalje smo bili priče nekotnih sprememb in znižavanj draginjskih doklad. Ta znižanja so v glavnem prizadela težko in edino nižje državne uslužbence ter jih nazadnje dovedla v tako težak položaj, ki se ne more z ničemer opravičiti. Kakšne težke posledice so nastale po takem znižanju prejemkov, je nemogoče natančno opisati. Zadostuje samo naglasiti, da so nižji državni uslužbenci dovedeni v težko gmotno in moralno krizo. Gmotno zaradi tega, ker so prikrajšali sebi in svojim otrokom minimum življenjskih potreb in zanesli v svojo družino ne samo pomanjkanje, bedo in tuberkulozo, nego tudi neslogo, nemir, prebacivanja, ločitev zakona itd. Moralna kriza je nujna pri materialni bedi. Pošten uslužbenec se je znašel v težki dilemi, da izbira med dvojnimi zlom: bodisi da na nedovoljen način, potem svojega uradniškega položaja, ustvari sebi dohodke za vzdrževanje družine, ali pa, da mirno gleda, kako rodbina propada in otroci hirajo. Veliko je vprašanje, kdo se je od uradništva odločil za eno ali drugo. Lahko si predstavljate, koliko družinskih nesreč in kesanja je bilo v tem času. Zato mora država to vprašanje rešiti z vso resnostjo.

Uredbe o draginjskih dokladah, ki so za zakonom iz leta 1931. imele stalno tendenco, da prizadenejo uradnike iz nižjih skupin — one, ki so materialno šibke, — ne samo, da so v tej smeri bile nepravilne, nego so bile asocialne. Od njih je največ pretrpela družina, medtem ko so bili zaščiteni samci in samice, ali družine brez otrok. Nastalo je vprašanje obstoja one osnovne celice, na kateri sloni družba. Prav tako je bila najbolj prizadeta žena, državna uslužbenka, in to poročena žena.

Ako se upošteva, da so se cene življenjskih potrebščin že v času, ko je bila sprejeta uredba o draginjskih dokladah, stalno dvigale, a državnim uslužbencem se je draginjska doklada zmanjšala pod najnujnejši minimum, tedaj je naravno, da si je del uradništva pomagala z nedovoljenim načinom zaslužka, a drugi del s stalnim zadolževanjem. Če bi se izvršila obsežna anketa in preračunalo, koliko znašajo zabrane na uradniške plače, tedaj bi se država znašla pred problemom, ki ni prav nič lažji od problema kmetijskih dolgov.

To vprašanje je treba obravnavati z vso resnostjo. Kot osnova za rešitev naj služijo sledeči principi.

a) Ugotoviti je treba osnovni minimum za eksistenco vsakega uradnika, brez ozira v kateri položajni skupini je. Obstojati mora nekaj osnovnega, brez česar noben uslužbenec biti ne more. Vzame naj se najprej uradnika samca, uradnika oženjenega brez otrok, oženjenega z enim, dvema in več otroki; ugotoviti je treba lestvico, ki se bo propor-

cionalno dvigala po številu članov rodbine, toda tako, da vsak drugi otrok, oziroma prihodnj, dobi zvišano doklado, da bi bila družina pravilno zaščiteni.

b) Po ugotovljenem osnovnem minimumu, ki bi bil neoporečen za vsakega uslužbenca, je treba ugotoviti pravilno lestvico za plače po skupinah, položajih in službenih letih.

c) Zeno državnega uslužbenca je treba tretirati popolnoma enako z državnim uslužbencem ne glede na to, ali je poročena ali ne, in to po principu: za enako delo — enako plačilo.

č) Določiti je treba stalno komisijo, ki bi vsak mesec podala poročilo o kretanju cen in o potrebi povečanja ali znižanja izrednih draginjskih doklad.

d) Obdržati je treba samo prvi in drugi draginjski razred in ukiniti vsa mesta, ki so določena kot tretji draginjski razred, ker je največje število naših vasi v takem stanju, da je državnemu uslužbencu težje in dražje živeti tam, nego v trgih in mestih, še posebej pa, če se upošteva družina, ki se mora oskrbovati z obleko, obuvalom, zdravili, a vse to ne more kupiti v vasi, nego ima še posebne stroške preden pride do njih.

Akcijski odbor je istočasno proučeval vprašanje sredstev in načina, kako bi se moglo in moralo rešiti uradniško vprašanje. Na osnovi vsega tega je popolnoma jasno, da je treba takoj pristopiti k spremembi uradniškega statusa in popraviti njihov materialni položaj.

Materialno izboljšanje ne more biti samo enostransko zvišanje draginjskih doklad. Izkušnja nas je naučila, da je to zvišanje lahko tudi na škodo uradništva. Dogajalo se je, da so državni uslužbenci dobili od din 100,— do din 200,— povišane plače, a takoj nato so se življenjske potrebščine podražile, a ne samo v razmerju tega zvišanja, nego mnogo bolj, in objektivno presojanje tega zvišanja je pokazalo, da prihaja ne kot posledica upravičene potrebe, nego preprosto zato, ker so državni uslužbenci dobili večje plače. Iz tega sledi, da je treba ukreniti vse, da se cene življenjskim potrebščinam ne dvigajo brez utemeljenih razlogov, in da se pobija vsaka spekulacija na učinkovit način. Med načine, kako pomagati uslužbencem, štejeemo tudi to, da vsi državni uslužbenci, ki so izpolnili zakonske pogoje za napredovanje v višjo skupino, takoj napredujejo in se najdejo krediti za to. To bo ne samo gmotna, nego tudi moralna pomoč.

Tretji način bi bil v tem, da se s pomočjo države najdejo za uslužbence gotovi krediti, da ne bi državni uslužbenci v primerih naj-

težjih potreb ostali brez kreditov, ali pa plačali velike obresti. V tem pogledu bi bila pomoč tudi v tem, da bi se državnim uslužbencem omogočila ustanovitev zveze, ki bi razpolagala z vsemi onimi gmotnimi sredstvi, ki nam jih je v to svrhu država odtrgala. Ta zveza bi skrbela tudi za snovanje nabavljanih in prodajnih zadrug, da tudi tem potom olajša breme, ki bi brez tega večno padalo na državo.

Nesumljivo je, da morajo biti uradniške plače glavni vir. Državni uradniki se zavajajo, v kakšnih razmerah se nahaja naša država, ne samo z ozirom na vojno stanje izven države, zaradi katerega se občutijo posledice tudi pri nas, nego tudi z ozirom na to, da se v zadnjem desetletju v naši državi prav gotovo noben problem ni resno postavil in rešil. Državni uslužbenci so prežeti z zavestjo in željo pomagati svoji državi. Toda, kakor je za vzdrževanje državne eksistence potrebno dajati vsa materialna sredstva, kakor je potrebno najti vse vire za naše tehnično oboroževanje, prav tako smatrajo za neobhodno potrebno, da se zagotovi tudi moralno oboroževanje. Še več, moralno oboroževanje, objektivno sodeč, je v teh momentih prav tako potrebno kakor tehnično. Državni uslužbenci so vojaki in vojaški starešine, in oni morajo živeti v polnem prepričanju, da so državna potreba in državna skrb. Nočemo sumirati dogodkov, iz katerih bi se videlo, da se je državni denar v milijonskih vsotah trošil za propagando, volitve, številne avtomobile, zlorabe, visoke dijete itd., nočemo naglašati dejstev, ki nam vsakodnevno kažejo na birokratizem, ki je neusmiljeno natzal državne finance, ker tu se govori le o onih državnih uslužbencih, ki na svojih ramenih nosijo največje breme poslov, a katerih ramena so pod tem bremenom že polomljena in njihovo življenje in življenje njihovih rodbin ogroženo. Ako se to vprašanje ne reši takoj, ako se ne upoštevajo dejstva, da ta rešitev in olajšanje ne velja samo od danes, nego od nekega dne, odkar se gomilijo uradniški dolgovi, a še posebej, ako se uradnikom v tem težkem njihovem položaju da kot povišica samo po din 200,— do din 300,— mesečno, tedaj se moramo vprašati: kaj obupane in lačen človek lahko naredi.

Pripominjamo, da je v interesu stvari same, da se to vprašanje ne rešuje zopet skrito in birokratsko, nego skupno z organizacijami državnih uslužbencev, da bi se vzdržalo pri uradništvu v pravih mejah, in ukrenilo vse, kar se ukreniti da. To je želja vseh uradnikov in potreba v zvezi z najbolje razumevanjem državnim interesom.

Šolstvo in prosveta v dravski banovini Iz poročila v banskem svetu

Število ljudskih šol.

Število oddelkov.

Po stanju 1. novembra 1939. je v dravski banovini 871 ljudskih šol, tedaj 3 več kot lani. Med njimi je 13 zasebnih, 6 ambulantnih, 11 zasilnih in 6 specialnih (gluhonemnica v Ljubljani, zavod za slepe otroke v Kočevju, pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru, deško vzgajališče v Ljubljani - Selo in gozdna šola v Topolšici).

Skoraj vse imajo organizirano osnovno in višjo ljudsko šolo. V ambulantnih šolah se vrši pouk le po 5 mesecev na leto, in to le za razrede osnovne šole.

Poleg ljudskih šol je 55 otroških vrtcev (46 javnih in 9 zasebnih) in 21 zavetišč (11 javnih in 10 zasebnih).

Skupaj je torej v banovini 947 ljudskih šolskih in njim sorodnih edinic.

Poleg teh je še 12 ustanovljenih, a ne odprtih ljudskih šol in 1 zavetišče. Odprte niso iz različnih vzrokov, največ zaradi tega, ker še niso pripravljeni prostori zanje.

upoštevanja je v dokajšnji meri odvisen uspeh učnega postopka, kakor je duh odvisen od telesa. V našem primeru je duh učni postopek, telo pa učna oblika. Drugi razlog je enostranost v uporabljanju učnih oblik, ki jo opazujem pri nas skoroda ob vsakem koraku: ali izključno prevladuje vezani razredni pouk ali pa — prosti razredni razgovor. Moja knjiga bi rada opozorila na škodljivost takega postopanja. Končno bi pa rad dal našemu učiteljstvu, zlasti mlajšemu, v roke knjigo praktičnega značaja, ki pa vendar temelji na osnovah sodobne pedagogike in didaktike.

»Povej na kratko še kaj o vsebini knjige!« sem mu dejal.

»Knjiga vsebuje predvsem očit šol. razreda kot dejstvalnega kolektiva, ki se dotika raznih problemov (učencev, učitelja, delovne, vzgojne in življenjske zajednice, razrednega prostora in opreme, delovnih sredstev in dejstvalnih oblik šol. razreda). Nato obravnavam sklenjeni razredni pouk v vezani in prosti obliki, odlike in hibe obeh ter njihovo uporabne možnosti prav do podrobnosti. Slično je obdelan skupinski pouk (pouk v oddelkih, prosti in vezani skup. pouk) in končno znani poskusji nerazrednega skupinskega dela, kakor so jih izvedli Decroly, Kilpatrick, Petersen, Cousinet in Freinet. Potem sledi poedinski pouk v vseh podrobnostih zlasti glede uporabnih možnosti in delovnih sredstev. Ob koncu je prikaz nekaterih znanih poskusov skrajne individualizacije pouka (Montessori, Parkhurst, Prihoda). Knjigo zaključuje poglavje o sestavljenem pouku kot kombinacijo vseh naštetih učnih oblik. Kolikor je dopuščal prostor, so povsod vsaj v skicah podani primeri iz domače in tuje prakse.

»Torej si posegel v vse tekoče šolsko - reformne probleme in jih uvrstil v sistem. Kako gledaš na naše reformne poizkuse?«

Šol z 1 temeljnim odd. je 81 (od lani — 16) + 6 ambulantnih šol
Šol z 2 temeljnima odd. je 185 (od lani + 14)
Šol s 3 temeljnimi odd. je 120 (od lani — 16)
Šol s 4 temeljnimi odd. je 114 (od lani — 6)
Šol s 5 temeljnimi odd. je 118 (od lani + 3)
Šol s 6 temeljnimi odd. je 176 (od lani + 15)
Šol s 7 temeljnimi odd. je 54 (od lani + 3)
Šol s 8 temeljnimi odd. je 17 (od lani + 6)

Skupaj 865 + 6 amb. šol

Kraljevska banska uprava posveča posebno pozornost razširitvi nižje organiziranih šol; ta napredek k višji organiziranosti pouka je bil v preteklem letu prav znaten.

Po številu vseh oddelkov sploh se razdeli teh 871 ljudskih šol takole:

po 1 odd. ima 78 šol + 6 ambulantnih šol
po 2 odd. ima 187 šol po 5 odd. ima 78 šol
po 3 odd. ima 116 šol po 6 odd. ima 111 šol
po 4 odd. ima 105 šol po 7 odd. ima 42 šol

»Kakor ti je znano, zavzemam stališče, da se je treba pri reformnih poizkusih čuvati enostranosti, ker se te protivijo načelom dinamičnosti in življenjske bližine. To stališče sem dosledno zastopal v knjigi. Zdi se mi, da se dela pri nas razmeroma še premalo načrtno in da vladajo v praksi tu pa tam še premalo jasni pogledi. Razčiščenje pojmov je tudi eden izmed razlogov, ki so me napotili k pisanju knjige.

Medtem naju je gospa že postregla z vročim čajem, da sva za hip pozabila na šolske misli. V sobo je pokukal tudi debelušasti Šilihov Marček in nama prinesel pokazat skico vardske banovine. Vrnila sva se k svojim mislim.

»In načrti za bodočnost? Še o tem kaj povej!«

»Trenutno me najbolj zanima vprašanje šolskega nadzorstva, od čigar pravilne rešitve je mnogo odvisno. Pa saj poznaš moje načelno stališče o tem vprašanju! Še v tem letu mislim izdati obširnejšo razpravo, ki bo skušala osvetliti problem prav do jedra, in ki bo nudila tudi več konkretnih predlogov za reformo šol. nadzorstva. Glavno moje delo v bodočnosti pa bodo osnove obče pedagogike za ljudske šole, za katero imam zbrano že obilico gradiva. Cel kup rokopisnih pol je potegnil iz predala ter jih razgrnil po mizi. »Knjiga bi naj predstavljala sintezo vsega, s čimer danes res lahko računamo; utegne obsegati nad 400 strani. Manjka pa mi časa; leto dni dopusta, pa bi šlo, kajti knjižno ustvarjanje zahteva človeka in pa časa, ki nam prizanemaljuje,« je dejal in vstal od mize.

Nato mi je jel razkazovati važnejša dela in spise iz svoje knjižnice. »Imenitna knjiga, nekaj takega v slovenščini... ali pa tole didaktiko! Sicer pa... raznih posebnih didaktik bi nam ne bilo treba prevajati, te bi naj napisali naši domači ljudje.«

Mariborsko pedagoško pismo

Razgovor z avtorjem »Učnih oblik«, ki kmalu izidejo v založbi Slov. šolske matice.

Kljub težkim časom, ki niso naklonjeni založniški podjetnosti, bo letos izdala Slovenska šolska matica zopet tri pedagoške knjige. Poleg »Pedag. zbornika« in St. Gogalovega Uvoda v pedagogiko bodo prešli letošnji naročniki še G. Šilihove Učne oblike v sodobni šoli, ki jo zlasti učitelji praktiki z zanimanjem pričakujejo. Vse to je le dokaz, da skuša založba izpolniti svoje dolžnosti do članov, ki se pa žal ne priklajajo preveč marljivo ali vsaj ne tako, kakor prejšnja leta.

Šilihovo ime je že prav udomačeno v povojni slovenski pedagoški literaturi, čeprav bodo Učne oblike njegovo prvo večje delo v obliki samostojne knjige. Vse, kar je doslej napisal v raznih revijah in strokovnih listih, kar je predaval, ima strogo znanstveno vrednost in prikazuje avtorja kot sodobnega pedagoga in strokovnjaka na pravem mestu. V bistvu je zastopnik pedagoškega realizma, funkcionalne pedagogike in organskega pouka.

V prvi povojni zarji šolsko-reformnih prizadevanj je G. Šilih, uspešno in pregledno, uredil več letnikov Pedag. zbornika, v katerem je objavil daljšo vrsto tehničnih razprav o šolski reformi. S spisi, članki in ocenami je sodeloval in še sodeluje tudi v našem »Popotniku«, ki ga šteje med odlične sotrudnike in dobre poznavalce najrazličnejših problemov šolske teorije in prakse. Visoko ceni med drugimi zlasti didaktično in mladinoslovno stran pouka in vzgoje. Pisal je tudi v »Učit. tovariša«, v zagrebške in beograjske pedagog. revije, v zadnjem času pa se je oglašal tudi

v reviji »Misel in delo«, kjer je informiral javnost o perečih šolskih in učiteljskih zadevah. Tudi med češkimi in švicarskimi pedagogi je našlo priznanje njegovo delo in znanje, saj ga še vedno vabijo ugledni in demokratično usmerjeni pedagogi k sodelovanju v mednarodne pedagog. revije. Malokdo je tako razgledan v srednje- in zapadnoevropskem pedagoško-šolskem slovstvu kakor Šilih. Ni pretiraval tisti, ki je nedavno trdil, da je prof. Šilih kakor »živ pedagog. leksikon«, ki ti lahko vsak hip postreže z zanesljivimi podatki in tudi z navodili, če se obrneš do njega v kateri koli strokovno-šolski zadevi. V šoli, kavarjni ali na ulici...

Mariborska Pedagoška centrala je v glavnem njegovo delo in v njeni sobici so prišle to jesen njegove Učne oblike na papir, čeprav so nastali prvi obrisi v glavnih načrtih, ki jih je letos predsedal v razliko od nas drugih za svojo — pisalno mizo. Ni vsakomur dano, da bi mogel ustvariti dobro knjigo v določenem roku. Trdimo, da se je to v polni meri posrečilo Šilihovemu peresu, saj smo njegovo delo zasledovali, ko je teklo v enakomernem tempu skozi pisalni stroj, kajti med vodilnimi člani Pedag. centrale ni prav nobene literarne ljubosumnosti.

»Glej, danes sem dobil že lomljeni stavek iz tiskarne!« mi je rekel, ko me je vodil v svojo delovno sobo, ki jo krasi bogata knjižnica z izbranimi deli.

»Kaj te je napotilo, da si se v lanskih višarnih mesecih odločil, napisati knjigo o učnih oblikah? Pol sveta je že pod orožjem,« sem ga vprašal, ko sem se pogreznil v globok fotej.

»Prvič me je zanimala problematika učnih oblik, ki ji šele moderna pedagogika posveča malo več pažnje. V učnih oblikah se najvidneje stikajo psihološki, sociološki, didaktični in vzgojni vidiki in od njih pravilnega

po 8 odd. ima 35 šol po 15 odd. imajo 3 šole
po 9 odd. ima 26 šol po 16 odd. imata 2 šoli
po 10 odd. ima 33 šol po 17 odd. imajo 3 šole
po 11 odd. ima 17 šol po 18 odd. ima 1 šola
po 12 odd. ima 11 šol po 20 odd. ima 1 šola
po 13 odd. ima 9 šol po 21 odd. ima 1 šola
po 14 odd. ima 5 šol po 22 odd. ima 1 šola

V zgornjih razpredelnicah se ne ujemata število šol z 1 temeljnim oddelkom in število šol z 1 oddelkom zato, ker so 3 šole, ki imajo slovenski in manjšinski oddelek. Podobno velja tudi za šole z 2 in več temeljnimi oddelki.

V ljudskih šolah je vseh oddelkov 4135. Otroški vrtci imajo 81 oddelkov, zavetišča pa 33 oddelkov. Vse ljudskošolske enidine imajo torej skupaj 4249 oddelkov. Med temi je specialnih oddelkov 73 (za slepe 3, za gluho-neme 12, za manjnadarjene 55, v deškem vzgajališču 2 in v gozdni šoli 1).

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo na novo ustanovljenih 114 oddelkov ljudske šole in 1 oddelek otroškega vrtca, ukinjenih pa 31 oddelkov in 1 oddelek otroškega vrtca. Skupaj je torej vseh oddelkov letos 83 več kot lani. Predvidenih je še nekaj razširitev šol, kar se bo zgodilo v zakonitem roku med 1. majem in 31. oktobrom, če bodo seveda do tedaj izpolnjeni vsi potrebni pogoji za to.

Vse ljudske šole, vrtci in zavetišča imajo 2937 učilnic (od lani + 68), manjka jih torej 1312. V zasebnih šolah jih je 69. Zaradi pomanjkanja učilnic se mora v mnogih šolah vršiti menjalni dopoldanski in popoldanski pouk, kar močno ovira redno šolsko delo in onemogoča temeljito zračenje in čiščenje učnih prostorov. Pozimi se mora pouk marsikje zaradi kratkega dneva predčasno končati.

Učiteljstvo.

Dočim je bilo lani 4377 učnih oseb, jih je bilo letos na dan 1. novembra 1939. — 4332 (od lani — 45), in sicer 1509 učiteljev in 2823 učiteljic. Med letom je bilo namreč 39 učiteljev prevedenih v šolsko upravno službo za šolske referente in šolske tajnike. V skupnem številu učiteljstva tudi ni všteti 36 nadzornikov in 1 v d. nadzornika. S temi vred bi bilo letos 31 učnih oseb več kot lani. To število se je v teku novembra in decembra še nekoliko dvignilo zaradi novih postavitev učiteljskih abiturientov (ok. 30).

V številu 4332 je všteti 9 kontraktualcev in 33 dnevničarjev.

Dodeljenih je kraljevski banski upravi 34 učiteljev oziroma učiteljic, sreskim načelstvom 28, gospodinjstvom 14, Glasbeni-maticama v Ljubljani in Mariboru 4, kaz-nilniški šoli v Mariboru 1, kralj, konzulatu v Celovcu 1, izseljencem 3, meščanskim šolam 88, gimnazijam 5; skupaj 178 učnih oseb. V višjih pedagoških šolah študira 36 učnih oseb, a v tečaju za obvezno telesno vzgojo 7. Z ljudskih šol je torej skupaj oddelčenih 221 učnih oseb.

Če prištejemo tej vsoti 221 še 26 učnih oseb, ki vrše službo v zavetiščih, 31 državnih veroučiteljev, 10 predmetnih učiteljev, 68 otroških vrtnaric, 58 učiteljic ženskih ročnih del, dalje 11 šolskih upraviteljev, ki so oproščeni razrednega pouka zaradi velikega števila oddelkov in poverjenih jim šolam, t. j. 204, kar da skupaj 425 učnih oseb, ki ne poučujejo v svojih oddelkih, tedaj vidimo, da poučuje v oddelkih le 3907 učiteljev oziroma učiteljic. Ker pa je vseh oddelkov 4135, manjka še 228 oddelkovnih učiteljev.

To pomanjkanje bo zelo občutno še nekaj let, zakaj vsi dosedaj še na službo čaka-joči abiturienti in abiturientke so že nastavljeni, konec tekočega šolskega leta pa bo prišlo z učiteljišč kvečjemu do 40 novih učnih moči. Zaradi tega bo potrebna nova revizija števila oddelkov in posameznih šolam.

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo poleg 14 bivših učiteljev (11 reaktiviranih, 3 po vrnitvi od vojakov) in 4 kontraktualcev sprejetih v državno službo še 192 abiturientov in abiturientk; od teh je

bilo postavljenih v dravsko banovino 169 (43 moških in 126 žensk), v druge banovine pa 23 (20 moških in 3 ženske).

Ostavko na državno službo je podalo v tem času 22 učnih oseb (6 moš. in 16 žensk), umrlo jih je 18, upokojenih pa je bilo 75 učnih oseb.

Premestitev po prošnji je bilo skupaj 406, po službeni potrebi 48, po kazni 5.

Učenci.

V začetku šolskega leta 1939/40. je bilo v ljudskih šolah 185.824 otrok (93.222 učencev in 92.602 učenki), med temi v zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih 739 (439 dečkov in 300 deklic); v otroških vrtcih je bilo 2249 otrok (1067 dečkov in 1182 deklic); v vseh skupaj 188.812. Od teh je Jugoslovanov 186.196, Nemcev 2036, Madžarov 481, drugih 99. Lani je bilo vseh otrok v ljudskošolskih edinicah 188.136, letos torej 676 več. Na oddelek ljudske šole odpade povprečno 45 učencev, torej za 2 manj kot lani.

V šolo se ni vpisalo v preteklem letu: zaradi duševne nesposobnosti 251 otrok (143 m. + 108 ž.), zaradi telesne nesposobnosti 607 otrok (276 m. + 331 ž.), zaradi nalezljivih bolezni 42 otrok (18 m. + 24 ž.), zaradi prevelike oddaljenosti 7 otrok (4 m. + 3 ž.). Skupaj 907 otrok (441 m. + 466 ž.).

Preteklo šolsko leto ni izdelalo 18,8 % vseh otrok, a z redom neprimerno iz vedenja je bilo redovanih 0,4 % vseh otrok.

Šolski obisk je znašal 88,1 %. Starši oziroma odgovorni redniki, ki v tem pogledu niso vršili svoje v zakonu predpisane dolžnosti, so bili v smislu predpisov opominjani ali klicani na odgovor. Kraljevska banska uprava je stavila ministrstvu med drugim predlog, da se izpremeni § 61. zakona o ljudskih šolah v tem smislu, da bo imel pravico kaznovanja sreski načelnik.

Šolsko delo in pouk.

Skoraj v vseh šolah se je pouk začel v zakonitem roku, le par šolam se je dovolil poznejši začetek zaradi nedovršenih adaptacijskih del pri šolskih posopjih.

Pouk se vrši vobče v skladu z zakonitim predpisi. Določila § 44. zakona o ljudskih šolah glede koncentracije pouka in samodelavnosti otrok so posamezni učitelji izvajali z večjim ali manjšim uspehom. Predpisane učne programe skušajo učitelji prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam. Tudi v praktičnem delu na šolskem vrtu so se otroci iz višjih razredov vadili, prav tako tudi v poljedelstvu in gospodinjstvu. Ponekod so izvajali z veliko vnemo tudi pogozdovanje golčav oziroma zasajevanje dreves.

Močno ovira redni in uspešni pouk veliko pomanjkanje primernih šolskih prostorov, dalje pomanjkanje učiteljstva, kakor tudi to, da niso vsi učenci zadostno preskrbljeni z učnimi knjigami in samoučili.

Iz gospodarskih razlogov se tudi ne izpopolnjuje povsod učiteljske in šolarske knjižnice tako, kot bi bilo to želeli zaradi večjega učnega in vzgojnega napredka. Obstoječih knjižnic se pa tako učitelji kot učenci pridno poslužujejo.

O potrebnih ukrepih za izboljšanje vzgoje in pouka je učiteljstvo razpravljalo pri svojih rednih konferencah. To prizadevanje so s svoje strani podpirali tudi okrajni šolski nadzorniki in kraljevska banska uprava s svojimi navodili. V decembru 1938. je zboroval banovinski učiteljski svet (konferenca nadzornikov). Prosvetni oddelek je izdal več razpisov, s katerimi je skušal dvigniti raven naše ljudske šole. Posebej je z okrožnima razpisa uredil vprašanje predčasne odpuščenja otrok iz šole in vprašanje šolskih olajšav v smislu zakonitih določil.

Druge okrožnice so poleg gospodarskih zadev obravnavale zlasti nadzorstvo učencev v šoli, državljansko vzgojo v narodno mešanih krajih, pospeševanje tujškega prometa, telovadna povelja v slovenščini, pismene na-

loge v ljudskih šolah, dnevnik šolskega dela, obleke učiteljstva i. dr.

Učiteljstvo se je ponekod z veliko vnemo udeleževalo tudi v izvenšolskem prosvetnem delu. Tudi zadevno evidenco vodi prosvetni oddelek.

UČITELJSKI POKRET

Bližamo se zaključku prve faze našega delovnega programa

Ob izidu današnje »Prosvete«.

Ko smo pred leti izdelali naš maksimalni delovni načrt, smo se zavedali, da zahteva ta, poleg svoje zgodovinske utemeljenosti, pedagoške nujnosti in sociološke pogojenosti v naši razvojni zakonitosti, tudi še primerno količino optimizma, dobre volje in idealizma od vsakega, ki si načrt osvoji. Optimizma in volje do dela ni manjkalo, vsaj ne pri oni mali skupini pokretašev, ki se je zbrala okrog načrta v Mariborski delovni zajednici. Kljub temu pa smo šli na delo s pritaženo bojaznijo, da bo naša prizadevanja doletela ista usoda kot podobne predhodne akcije v učiteljskih vrstah. Ob priliki izida prve števe »Prosvete« smo čuli glasove, da so to »prvi koraki v svet naše slovenske istinitosti« in da »jim bodo sledili nadaljni in polni pričakovanja zremo na njihovo požrtvovalno prizadevanje«. Ali so bila ta pričakovanja zaman? Ali so naša prizadevanja razočarala?

Vsa naša dosedanja raziskavanja so šla za tem, da poiščemo — v skladu z izdelanim načrtom — one bitne elemente, ki nesporno vplivajo na telesni razvoj in duševno stanje naše mladine. S sukcesivnim izvajanjem našega delovnega načrta smo se približali zaključku naše prve faze, t. j. kako vplivajo socialne in ekonomske prilike na telesno rast slovenskega otroka. V ta namen smo se poslužili anketnega sistema o stanovanjskih prilikah, zaposlenosti, obleki, prehrani in to v zvezi s socialno-ekonomskim izvorom mladine. Z današnjo »Prosveto« pa objavljamo rezultate o telesnem stanju te mladine in resumiramo naša dosedanja dognanja v pogledu telesne zaostalosti.

Zavedamo se, da je tu, kakor pri vsem našem dosedanjem delu, še marsikaj pomanjkljivega in ne dokončno dognanega, kar bo morda temu ali onemu kamen spotike, vendar bo pa moral priznati vsakdo, ki objektivno motri in sledi našemu delu, da smo položili osnove za spoznavanje in razumevanje slovenskega otroka. Orali smo ledino in zato nismo mogli preko pogrešk. Ker smo pa šli za tem, da dobi naše delo objektivno vrednost, smo vedno sproti odkrito priznavali in opozarjali na pomanjkljivosti, ki so se nam pokazale tekem raziskavanja in tekem obdelave materiala. Tako smo to storili tudi v sedanji »Prosveti«.

Pri našem dosedanjem delu mnoge moti dejstvo, da se poslužujemo v veliki meri statističnih podatkov in smo jim vsled tega presuhoparni in predolgočasni. No, tem ni pomoči, ker ne delamo za razvedrilno in zabavo. Zavedamo se namreč, da predvsem statistični podatki nudijo taka konkretna dejstva, na osnovi katerih moremo delati konkretne analize, ki so nam predvsem potrebne in ker šele statistični podatki zamorejo v sodbah znižati zmotni koeficient. Vsi oni tovariši-ice, ki jim ni usoda naše mladine prazna beseda, so pa ostali hladni in nezainteresirani ob našem delu in prizadevanju, pa prav gotovo ne bodo mogli ostati ravnodušni ob izidu sedanje »Prosvete«. Pogled v dosedaj izvršeno delo, predvsem pa zadnji rezultati o telesnem stanju, bodo nujno silili vsakogar, ki je količikar zainteresiran na stanju in razvoju slovenske mladine (in to je v prvi vrsti učitelj), da bo na osnovi dobljenih rezultatov nadaljeval z raziskavanji in tako skušal spoznavati in ra-

Vsi nadzorni organi so podrejeno učiteljsko redno nadzorovali. Žal so šolski nadzorniki vobče preveč obremenjeni s pisarniškimi delom in se zato ne morejo v izdatnejši meri posvetiti didaktičnemu in pedagoškemu vodstvu. (Se nadaljuje.)

zumevati mladino, ki spada v njegovo neposredno interesno področje. Dosedanje naše delo mu bo prihranilo mnogo truda in olajšalo njegova stremjenja. Zakaj?

1. V naših dosedanjih izkušnjah dobi preizkušeno metodo dela.

2. Pred seboj ima skalo za poprečno normalnost našega slovenskega otroka in tako ne bo več navezan na primerjavo s tujimi skali, kakor se je to do sedaj dogajalo.

3. Izvedena je točna klasifikacija socialno-ekonomskih kategorij, iz katerih prihajajo naši šolski otroci.

Na osnovi tega bo brez večjega truda dano posamezniku, da bo dobil točnejšo sliko o učencih svojega oddelka. Nič manj kot posamezniku pa bodo imela priliko sreska učiteljska društva izpolniti svoj interni delovni program. Ta izpolnitev naj bi slonela na sledečih smernicah:

1. Vsako sresko društvo naj bi preiskalo na svojem področju telesno stanje šolske mladine. Dobljene podatke naj potem klasificira na osnovi naše skale za poprečno normalnost.

2. Dobljene rezultate je za tem primerjati z dobljenimi rezultati drugih društev, ki imajo po svoji socialni strukturi in gospodarskem sestavu drugačne pogoje življenja in razvoja; n. pr. dobljene rezultate v čisto agrarnem delovnem področju z dobljenimi rezultati v industrijskih ali mestnih predelih.

3. Vsaj za učence, ki se izkažejo kot podnormalno razviti (atipi) je treba poiskati vzroke njihove telesne zaostalosti. Tu je treba poleg bioloških vzrokov upoštevati predvsem sociološke (stanovanje, prehrana, zaposlitev, obleka itd.).

Klic po aktivizaciji članstva je v začetku šolskega leta marsikakemu društvenemu odboru prizadeval mnogo skrbi. Mnoga sreska društva si niso bila na jasnem, kako naj izvedejo to aktivizacijo, niso si bila na jasnem, kaj naj vstavijo v svoj interni društveni delovni načrt, da bi pritegnili k čim aktivnejšemu sodelovanju večino članstva. Na predsedniškem zboru dne 5. novembra preteklega leta je bilo izraženo mnenje, naj odbori sreskih društev temeljito zaposlijo članstvo s študijem krajevnih razmer, češ, na osnovi zbrane gradiva bo lahko zbrati principe, na katerih naj sloni delo slovenskega učitelja v šoli in izven nje. Že na prvih sejah odborov sreskih društev naj bi obravnavali to vprašanje. Predlog je bil z odobravanjem in soglasno sprejet. Kakor je razvidno iz društvenih poročil, so mnogi odbori o tem razpravljali in mnogi tudi spriči težkoč in nerazumevanja članstva klonili, to pa po večini vsled tega, ker odbor ni stavil jasnih, točno opredeljenih in ne pretežkih nalog. Ali se ne nudi sedaj tem odborom prilika, da vstavijo v svoj program delo, ki mora zanimati slehernega učitelja in ki je izvedljivo brez večjega truda in brez večjih težkoč? To pa ni le priporočljivo, temveč v sedanji dobi nujno. Zakaj?

Prej ali slej bo morala dobiti slovenska šola realnejše, v naših prilikah in razmerah zakoreninjen temelje. Da bodo ti temelji zdravi in ne zidani na pesku, bodo morali — poleg ostalega — temeljiti na naših lastnih pedoloških dognanjih, bodo morali odgovar-

V mislih, kdo bi nam še kaj dobrega napisal za našo matico, sva se nato odpravila proti Pedag. centrali. Z ulic se odvažali visoke kupe umazanega snega.

Albert Žerjav.

Zborovanje sredi zime

Zivo srebro pada v toplomerih. Poročila javljajo, da je tudi v drugih krajih že 25 stopinj pod ničlo. Huuu!... Takega sibirskega mraza nismo imeli že polnih deset let!

Na nedavni odborovi seji smo sklenili, da bomo imeli zimsko zborovanje v soboto 17. februarja. Bili smo v dobri veri, da bo v sredini februarja že mraz popustil. Zdaj pa je narobe: mraz spet rogovili.

Črnogledneži in premraženci nas plaše, da bo slaba udeležba. Vse kaže, da bo res tako, vendar je sklicano zborovanje težko odpovedati. Tovariši iz doline bi obvestila že še dobili pravočasno. Mnogižica tovarišev in tovarišice pa službuje po hribih, kjer imajo na teden le trikratno dostavo. Stopim še na pošto in vprašam, če bi se dalo sporočiti oddaljenjšim šolam, da prelagamo zborovanje na ugodnejše vreme.

Pa odkima poštni starešina: mraz ovira tudi pismensko dostavo, nekateri selski pismo-noše ne morejo dostavljati pošte pravočasno v hribe zaradi preostrega mraza in nerazgaženih poti.

Pa ostanemo pri prvotnem terminu. Kar bo, pa bo!

Ze dan pred zborovanjem srečam tovarišico, ki hiti iz hribovske vasi v dolino do železnice.

»Kar peš?«, jo pobaram.

»Promet s sanmi je ustavljen. Včeraj je poskušal naš g. župnik, da pride na saneh v

dolino. Trikrat se se sani prevrnile v zame-tih!«, pojasnuje tovarišica.

»Kakšna je bila pot?«, jo vprašujem nadalje.

»Tri ure sem tokla skozi zamete in se borila s snegom in burjo!«

Korajžna ste in vredna pohvale, ji rečem in sem ponosen nanjo. Že v dolino je gazila tri ure; navkreber, ko se bo vračala domov, bo pot še daljša.

Naslednji dan se zbiramo v ljubljanski dvorani, kjer so še spominčki na nedavno pustovanje: ves strop je preprežen s pisanim papirjem in živopisane krogle se pozibavajo, kadar vstopi nov tovariš ali tovarišica. Dvorana je zaradi hudega mraza le slabo segreta.

V času pred začetkom ugrabimo to in ono.

Dospe tovariš, ki službuje v krajih, kjer se je kopal sam Valvazor.

»Janez, pozdravljen!« in si seževa v roke s tovarišem, ki sva skupaj drgnila še študentovske klope. »Za trdno sem bil uverjen, da te zima ne bo pustila z doma.«

— »Nisem tak strahopetec. Vsa leta do-slej sem zamudil samo eno zborovanje. Ta-krat pa je padlo snega do trebuha. Poskušal sem skozi sveže zapadli sneg, pa sem se mo-ral vrniti domov. Zdaj pa nisem odnehal!«

— »No, in kako si stopal danes?«

— »Že ob štirih jutraj sem šel peš na pot. Do kolodvora imam deset kilometrov, pa sem jih pretekel v pet četrť ure, tako me je mraz priganjal. Ves prepoten sem prišel še prehitro na kolodvor.«

— »Tudi ti, dragi Janez, zaslužiš pohvalo!«

Menili smo, da nas bo na zboru le kakih dvajset, pa število od trenutka do trenutka narašča. Ko dospe še poslednji vlak z zamudo, nas je preko 60. Kdo bi ne bil ponosen na tako korajžno četo!?

Zakonski par s hribov pove: »Zborova-nja so nam edina uteha in prilika, da pride-

mo v krog tovarišev in prijateljev, in ob taki priliki tudi kaj prinesemo domov. V hribih ne dobimo vsega, pa tudi kar je na razpolago, je precej dražje, kakor v mestu.«

»Evo pisma!«, mlada tovarišica mi stisne v roke list. »Od kolegice s šole.«

Opravili. Komaj leto dni poročena tovarišica — mož pa službuje na drugem koncu — se oprošča, da ne more z doma. Ne more pustiti sinka: — »mala je hribovčica«, kakor ga naziva srečna mati, — samega doma. Da, doslej je bilo drugače. Na noge je nataknila gojzarice, preko ramen si je potegnila nahrbtnik, pa je bila naréd!

Zdaj, ko ima pri sebi otroka, je težje in prosi odpuščenja že v naprej, če jo bo kdaj manjkalo na zborovanjih.

Ob udeležbi, kakor je ni nihče pričako-val, začnemo zborovanje.

Ure dolgo razpravljamo, kako naj dvig-nemo naše šolstvo, kako naj pomagamo pri napredku naše Domovine.

Križajo se predlogi, krešejo se misli.

Ugibamo, kako bi nabrali čim več za revno obmejno dečo.

Razgovor se vrta o tem in onem. Dnevni red je pisan in bogat.

Ob koncu se oglasi še tovariš novinec, ki je to pot prvič v stanovskem zboru.

Takole nekako se opravičuje, da je šele zdaj, sredi zime, prišel prvič v naše vrste. Poučuje na hribu, ki je 985 metrov visok. — Dobro uro hoda daleč mu drugje isto tako tovariš novinec. Namerjala sta že na jesensko zborovanje, pa je začelo deževati. Tedaj nista mogla s hribov, ker nista imela niti... dežnika.

Zdaj, ob tolikšnih zametih in visokem snegu je šlo lažje, ker je pridrsal v dolino na smučeh.

Mladi mož stavlja nekaj pametnih, pre-udarnih navodil, kako meni on sam o tem in

onem. Ve, da mu je mesto le med organiziranimi tovariši. V prijetnem trboveljskem na-rečju drobi pogumni tovariš: »Doma sem s knapovskih krajev, kjer vsakdo ve, da je le v skupnosti moč. Prav zato mi je nekaj narekovalo, da moram v stanovske vrste, čeprav me ni nihče vabil naj pridem. Zatorej, opro-stite, če sem zdaj tu.«

Glasno pohvalo žanje vrli mladenič. Za njim se oglašajo še drugi, zbor postaja ži-vahen in številni načrti, sklepi in pojasnila kažejo, da se nismo zbrali zaman iz vseh ve-trov in krajev.

Res, lepo, bogato zborovanje, čeprav sredi najhujše zime! Potem pregledujemo nav-zočnostno listo in jo primerjamo s članskim imenikom. No, tistega, ki smo zanj skozi leto dni vodili zaščitno akcijo, ga ni! Tudi takih ni, ki so blizu železnice. Le en sam skok imajo do vlaka. Tega ni, onega ni. Niti za opravi-čilo ni našel trenutka časa.

Ob prebiranju liste nergajo ostali tova-riši odborniki. Ta bi lahko prišel, pa oni tudi! Branim jih, izgovarjam na mraz in druge težave.

Tistim posameznikom, ki so ostali do-ma, pa bi lahko prišli na zbor, pa jih ni bilo, naj bo odpuščen zaradi onih pogumnih in podjetnih deseteric, ki se niso ustrašile ne mraza ne burje, ne drugih težav.

Le v skupnosti je moč, in v samozataje-vanju je volja. Moč brez volje ne pomaga nič.

Čas je pa tak, da zahteva volje in moči. Posameznik, ki ne čuti opore ostalih, kmalu omaga. Zgodbo o Svetopolkovih palčicah, po-vezanih v butaro, poznamo vsi. Poznamo jo in pripovedujemo o njej deci v naših učilni-cah.

Naj velja ta nauk tudi za nas: povežimo se v krepke butare!

J. Z.

jati zahtevam in potrebam naše mladine. Ko se bodo postavljali ti temelji, bo moralo tudi učiteljstvo povedati svoje mnenje. Ali naj to mnenje sloni samo na opazovanju in opisovanju? Samo opazovanje nudi preveč dvomljivo sliko, zato bo moralo učiteljstvo iskati trdnije opore, opore, ki bo temeljila na eksaktnostih in objektivnejših dognanjih. Kako naj n. pr. učiteljstvo stavi zahteve in predloge v pogledu šolsko - zdravniške in socialno - medicinske zaštite naše mladine, ako nima za to na razpolago konkretnega materiala? Kako naj podpre druge težnje in zahteve v pogledu preosnove šole in pouka, ako nima za to dokazilnih argumentov? Kako bo tedaj organizacija stavila svoje predloge, ako bodo društvene edinice odgovdale?

Taka in slična vprašanja vstajajo pred nami vselej, kadar stojimo pred vprašanjem organizacijske in pedagoške preosnove naše

šole. Lahko smo postavljeni že v kratkem pred nove naloge. Ali se naj šole tedaj lotimo dela, ki bi moralo biti že opravljeno? Ali naj tudi tedaj — kakor navadno v naši zgodovini — hitimo v tujino po vzore in ideale? In v to bomo prisiljeni, če pravočasno ne bomo spoznali lastne potrebe in lastne naloge!

Učiteljski pokret je pokazal pot in doprinesel žrtve, da olajša delo tudi ostalim. Spricho storjenega dela je vsaka skepsa odveč in se vsako licemersko spitanje ob naša prizadevanja razblini v puhlo natolcevanje, zato smo prepričani, da se bo v bodoče krog naših sodelavcev podvojil, potrojil. Pa ne le posamezniki, temveč tudi učiteljska društva so poklicana, da sledijo našemu delu in da doprinesejo svoj delež h končnemu cilju. Čas hiti, odgovornost pred zgodovino in pred mladino pa nam narekuje, da nas ne prehitijo!

M. M.

Splošne vesti

— »Popotnik« št. 5-6. Prihodnja dvojna številka se bavi s teorijo in prakso više organizirane in poskusne šole ter bo kot taka zelo zanimiv doprinos k spoznavanju slovenskega šolstva. Važne izjave podajajo nekateri učitelji nekdanjih neoficielnih poskusnih razredov, n. pr. Jurančič, Kavčič, Kontler, Pribovec, Vranc, Žerjav i. dr. Številka izide — zaradi tehničnih ovir — prihodnji teden, na kar se čitatelji opozarjajo.

Prazna učiteljska mesta

V Mežici je prazno eno mesto za učiteljico.

V Slovenski Bistrici sta prazni dve mesti za dva učitelja in to na deški ljudski šoli.

V Kozjem dve mesti (1 upraviteljsko); v Pilštajnu eno mesto; v Dobju eno mesto; v Podsredi mesto upravitelja; v št. Vidu pri Planini eno mesto; v Polju eno mesto.

Osebnostne zadeve

— i Praktični učiteljski izpiti so bili od 8. do 16. t. m. pred državnim izpitnim odborom na drž. učiteljski v Ljubljani. Izpit so napravili naslednji učitelji pripravniki (-ce): Novak Pavlina, Rojic Vida, Bajt Karel, Gogala Marija, Kopčavar Anton, Koprivc Valerija, Malnar Vera, Mitterhammer Ilza, Pipan Kristina, Schaubach Lea, Volc Ivana, Detela Marija, Fabiani Marija, Grašič Ivan, Kiefer Doroteja, Močnik Ljudmila, Pevec Ljudevit, Trobec Ida r. Lomšek.

— i Napredovali so v VIII. pol. skupino: Gradišar Angela, St. Jurij (Litija); Križman Franc, Stara cesta (Ljutomer); Medveš Anton, Catež (Brežice); Prelog Bogomila, Gor. Rad-

gona (Ljutomer); Vidmar Matilda, Laze (Novo mesto); Ašič Ivana, Hoče (Maribor desni breg); Martelanc Rozalija, Novo mesto.

— i Napredovali so v VII. pol. skupino: Jaut Radovan, St. Jurij (Maribor - levi breg); Krulc Angela, Laporje (Maribor - desni breg); Hrast Oskar, Bukovščica (Škofja Loka); Droč Anton, Laško; Poberaj Viktorija, Šmartno ob Dreti (Gornji grad); Sovrč Roza, Domžale (Kamnik); Pirjevec Marija, Loče (Konjice); Miklavc Franc, Makole (Maribor - desni breg); Štibler Ivan, St. Jurij v Slov. goricah; Erzen Marica, Begunje (Logatec); Kemperle Ljudmila, Sv. Jurij (Murska Sobota); Sabo Ana, Srednja Bistrica (Lendava); Voglar Vlado, Sv. Kunigunda (Konjice); Vodopivec Bogomir, Ljubljana; Križnič Josip, Sv. Trojica (Maribor - levi breg); Lapajne Janez, Beltinci (Lendava); Lang Hilda, Prevalje (Dravograd); Dolinar Jožica, Radeče (Krško).

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

— pev. Obvestilo. Članstvo UPZ obveščamo, da sta odpadla nastopa v Škofji Loki in Šoštanj in da se bo vršil prihodnji pevski tečaj 19. 20. in 21. aprila t. l. v Trbovljah, ko bo »Slavček« praznoval desetletnico svojega obstoja. UPZ bo nastopil na njegovem slavnostnem koncertu z nekaj skladbami, nastopil bo pa tudi na velikem zborovanju, ki ga je sklical za to slavnostno priliko pet sreskih društev. Kakor je članstvo zbora znano, bo imel tov. Šuligoj tudi praktično predavanje o delu v mladinskem zboru. V prostem času si bo članstvo lahko ogledalo rudnik, elektrarno in druge zanimivosti. Podrobnosti o pevskem tečaju v Trbovljah bo prejel članstvo zbora v posebni okrožnici, vendar ga prosimo že danes, da uredi svoje šolsko in izvenšolsko delo tako, da se bo lahko polnoštevilno udeležilo tega zanimivega in poučnega pevskega tečaja v Trbovljah. — Tajništvo.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— i Naša boleča točka je naslov uvodnika v »Slovenec« od 17. febr., iz katerega posnemamo sledeče ugotovitve: Liberalna šola, ki je iz vere napravila goli učni predmet, dočim je duh in smer vsega ostalega pouka v znaku verske brezbrzičnosti ali nevtralnosti, je v sto in petdesetih letih, odkar vlada v Evropi, postala malik, ki se ga ne sme dotakniti, če nočeš biti ožigosan kot nazadnjak. Toda čas naglo hiti in ruši, kar ni več godno pravemu življenju, brez ozira na ostarele nazore. In tako je tudi liberalna šola danes v zadnjih izdihljajih — le žal, da naši odločilni državni šolski činitelji tega nočejo razumeti in šolo krpajo po primeru stare obleke z zaplatami raznih »reform«, ki je ne morejo obnoviti. — Zastopniki slovenskega ljudstva v banovinskem svetu so splošno tožili, kako naša šola vzgojo sploh zanemarija. To je splošni znak liberalne šole povsod. — Šola je torej treba predvsem preosnovati s tem, da jo postavimo na edini trdni temelj krščanske narodove vere in krepke narodnosti ter duševne kulture. Pouk mora biti temu v celoti podrejen, ker more le v tej preinjenosti z versko in pravstveno idejo prinesiti resnične in koristne sadove za življenje in za narodno občestvo. Šola ne more in ne sme biti indiferentna ali nevtralna nasproti najvišjim vzorom in smericam narodovega in človečanskega življenja in zaradi tega tudi ne sme biti odtegnjena vplivu največje vzgojevalke evropske in naše narodne kulture, krščanske Cerkve. — Osnovna reforma našega šolstva je eno najbolj učinkovitih orodij duha, s katerimi je mogoče uspešno zavezati in končno premagati nazore, ki hočejo sodobno družbo razrušiti.

— i Prosveta — naša skrb je v »Slovenec« 15. februarja naslov poročila o zasedanju banskega sveta, v katerem poroča med drugim tudi sledeče: Član b. sv. Marko Novak (Šoštanj) je govoril o učiteljih na ljudskih šolah, za katere je dejal, da že davno niso več takšni, kakor bi morali biti. Sedanje učiteljstvo, razen nekaj častnih izjem, ne čuti z narodom in tudi ne sodeluje v njegovih organizacijah. V njegovem okolišu je trideset učiteljev, od katerih se pa nihče ne udeležuje po naših društvih.

Član b. sv. Tovšak (Slovenj Gradec) je poudarjal, da naše ljudsko šolstvo še ni tako

dobro, kakor bi moralo biti. Primanjkuje učiteljev, ki bi bili povezani z narodom in ki bi sodelovali s starši, ki so jim zaupali svoje otroke. Podeželje potrebuje tudi javnih delavcev, katerih pa med današnjim učiteljstvom ne najde.

Član banskega sveta Šerbinek (Maribor) je opozoril na revščino v naših obmejnih krajih. Otroci hodijo v šolo v raztrganih in slabih oblekah, dočim je na drugi strani meje videti vsaj navidežno blagostanje. Priporočil je, naj bi tudi pri nas oblasti ukrenile potrebno, da bi revni otroci v obmejnih krajih dobili boljše oblačila.

Član b. sv. Zorenč (Šmarje pri Jelšah) je ugotovil, da naša ljudskošolska vzgoja že davno ni več izrazito krščanska, česar je v največji meri krivo današnje učiteljstvo. Dalje je predlagal, naj se prihranki v preračunih šolskih odborov ne črtajo, kakor doslej, ampak naj se dovoli odborom razpolaganje s tem prihrankom v bodočih preračunih. Prosil je tudi, naj bi se njegov okraj razdelil v dva šolska okraja.

Član b. sv. Prelog (Ptuj) je opozarjal na prehitro izmenjavanje šolskih knjig po raznih šolah. Nato je predlagal obširno resolucijo, ki zahteva med drugim, da se kmečke fante in dekleta med 18. in 20. letom ustanove obvezni tečaj, v katerih se bodo izobraževali v kmetijstvu in drugih potrebnih stvarih, dalje da se šolske denarne kazni stekajo v banovinski fond, ne pa v centralni fond v Beogradu, da centralni fond vrne denar, ki se je stekal vanj 20 let iz Slovenije in iz tega denarja naj se grade nova šolska poslopja, naj se poenostavi šolska administracija itd.

Član b. sv. Sadravec (Ormož) se je zahvalil banski upravi za podporo za njihov prosvetni dom, opozoril na važnost Katoliške akcije v podeželju in je slednjič plediral za to, naj bi se omožene učiteljice odpustile iz službe, s čemer bi bilo mogoče zaposliti mnogo brezposelnih učiteljskih kandidatov.

Član b. sv. Umnik (Kranj) je naglašal potrebo graditve novih ljudskih šol v kranjskem okraju. Industrija raste in z njo raste tudi potreba novih šol. Naj bi se poskrbelo za brezposelnost posojila v to svrhu.

Član b. sv. Kolman (Maribor desni breg) je govoril o potrebi dobrega učiteljstva

na podeželju, za stalnost šolskih knjig, za večje sodelovanje šol pri pogozdovanju itd. — Prosil je, naj bi imela višja šolska oblast letos usmiljenje za občini pri odmeri prispevkov za šole, ker so imele obširne letos mnogo nepredvidenih izdatkov. Poudarjal je tudi potrebo obveznega kmetijsko-nadaljevalnega pouka za kmečke fante in dekleta.

Član b. sv. Planina (Škofja Loka). Da bi bili mladi učitelji, ki prihajajo v podeželje, izobraženi tudi v kmetijskih stvarih, je redlagal, naj bi se ob počitnicah med njihovim študijem na učiteljski priredili zanj na deželi praktični kmetijski tečaj.

Za njim je govoril b. sv. g. Deželak (Laško), ki je poudaril, da učiteljstvo premalo čuti s podeželskim prebivalstvom. Zeli, da bi se dajale učiteljem na severni meji posebne nagrade.

B. sv. g. Kugovnik (Dravograd) poudarja, da je treba dvigniti obmejno šolstvo. Učiteljski in duhovski stan sta nositelja naše narodne kulture. Kjer ta dva stanova delata složno in z zaupanjem, tam je srečen ves okraj, nesreča pa tam, kjer tega ni. Pri učiteljstvu ponekod ne opazamo dovolj ljubezni do poklica. Govori o vlogi radia ob meji. Zeli večjih podpor za obmejno šolstvo. Posebno za socialno akcijo tega šolstva. Tudi za prosvetne domove ob meji prosi večjih podpor.

B. sv. g. Kuder (Celje) prosi, da naj se uredi položaj učiteljskih pripravnikov, ki so bili zaradi izrednih razmer ovirani pri izvitih.

Mladinska mafica

— mm V 4. številki: »Mladega Korotana« je izšla v ponatisku iz »Našega roda« Bevko-va legenda »Marija v Landarski jami«, prav tako »Hokus pokus« in »Zgodba v slikah« od Ksenije Prunkove.

— mm V »Večerniku za mladino« se nadaljuje anketa mladine o Ingoličevih »Sirota«h, ki so bile igrane v ptujskem gledališču. Igrica je vzbudila — kot kaže ta anketa — pri mladini veliko zanimanja. Pozornost je zbudila igrica tudi, ker je bila vsebina mladini znana z »Našega roda«.

— mm Za one, ki se zanimajo za realno snov v naših publikacijah, priporočamo v nakup sledeče knjige:

Kresnice IV., VI., VII., VIII. in IX. letnik, broš. po 4, vez. po 8 din.

Učiteljski pravnik

— § Vprašanje G. S. P. Letos je bil Strossmayerjev dan na nedeljo, dne 4. t. m. Na nekaterih šolah se je vršila proslava v soboto, 3. t. m., s pouka prostim dnevom, na drugih šolah so imeli ta dan reden pouk, a prva učna ura je bila posvečena spominu velikega vladike. Prosim za pojasnilo, katere šole so postopale prav?

Odgovor. Okrožnica kr. banske uprave VI. No. 18.747/5 1933., z dne 7. marca 1934. pravi: »Ako padeta praznika sv. Save (27. jan.) in Strossmayerjev dan (4. febr.), ki sta po okrožnici IV. No. 671/2 pouka prosta, na nedeljo, se izvrši proslava zadnje učno uro v soboto.«

— § Vprašanje R. B. iz R. Ali je zdravnik upravičen računati honorar in koliko, ker je ugotovil, da bolnik ni sposoben za službo? Ali je upravičen še posebej računati zdravniško izpričevalo in koliko ter vrhu tega še zahtevati kolek za din 20.—? Bolniku je zapisal 7 dni bolniškega dopusta. V smislu pravilnika Min. prosv. z dne 29. sept. 1937., čl. 7., zdravnik nima pravice do honorarja.

Odgovor. Čl. 7. pravilnika govori o komisijskem zdravniškem pregledu in ne o navadnem zdravniškem obisku. Ako drž. uslužbenec kliče zdravnika za ugotovitev zdravstvenega stanja, mu je dolžan plačati honorar in prav tako za izstavo izpričevala, ki pa je takse prosto.

V primeru akutne bolezni ni treba položiti zdravniškega izpričevala, temveč zadostja, da napiše zdravnik na receptu, koliko časa bo bolnik navezan na posteljo — sobo.

Šolski radio

— r Torek, 27. februarja: Severna Bolgarija; g. Vekoslav Bučar.

— r Petek, 1. marca: Po ledenomorski cesti v tečajno noč; g. Viktor Pirnat. — Edina cesta na svetu do Severnega ledenega morja vodi skozi finko Laponsko, sedanjem torišču strašnih bojev. Da bo predavanju mogoče uspešno slediti, naj bi učiteljstvo ob pomankanju primerne zemljevide narisalo na tablo severno Finko od 65. vzporednika navzgor do Severnega ledenega morja z obrobimi pokrajinami. Od končne železniške postaje Rovaniemi ob severnem povratniku teče cesta do Petsamskega zaliva. Na skici naj bo sta tudi sosednje norveške pristanišče Kirkenes ter onstran ruske meje murmanska železnica. Za ponazoritev so potrebne slike Lapincev, severnih jelenov, tjunlov in tečajne svetlobe. Predhodno naj se učencem razloži vzrok in potek svetlobnih sprememb v polarnih deželah.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 25. februarja, predaval ob 17. uri g. inž. Matičič Anton: Pogled v kurnik in okrog njega.

— i V poročilu o zasedanju banskega sveta prinaša »Jutro« od 15. februarja tudi sledeče ugotovitve: Podeželski govorniki so očitali učiteljstvu, da nima smisla za prave potrebe ljudstva v duhu krščanske kulture, ter zahtevali večje podpiranje katoliških prosvetnih organizacij, ki so jih označevali kot edine protikomunistične trdnjave na deželi. Učitelji in učiteljice naj se po možnosti vzgajajo v konviktih pod duhovniškim vodstvom.

— i Naša šola in naše učiteljstvo je naslov razprave v »Domoljubu« od 14. februarja, ki pravi med drugim: »Prepričali smo se že, da naša šola ni prava, da ne rodi pravih sadov, da sadovi v primeri z ogromnimi stroški, ki jih od ljudstva zahteva, nikakor niso zadovoljivi. — Prav govoriš, modri Slomšek. Toda kaj bi ti rekel, če bi danes videl naše šole in naše — učitelje! — Saj so bile ob Slomškovem času pri nas vse šole verske in vsi učitelji verni, Slomšek je umrl l. 1862., liberalna šola pa je bila vpeljana v Avstriji šele l. 1869. Zato Slomšek bolj graja starše, ki šole ne podpirajo, kakor pa šole same. A kaj bi rekel danes?! — Kako dober nos pa je imel župnik Štefan Rajh, ki je naprej slutil, kaj nam bo moderna šola prinesla! Brati in pisati bodo ljudje znali, moliti pa pozabili.« — Kako resnično! Otroci se uče vsega mogočega, le ubogati in Bogu lepo služiti ne. Mladina se bo prijala hudih navad. Prirasli nam bodo posvetni, razpuščeni (razuzdani) modrijani, pa tudi slabi kristjani, ki se ne bodo Boga bali pa tudi svoje gosposke ne spoštovali (liberalci, socialisti, komunisti)«.

Pipan: Kako smo delali radio, br. 4, vez. 8 din. Skulj: Vrtničice, broš. 4, vez. 8 din. Kmetova: Lovci na mikrobe, broš. 4, vez. 8 din. Kardelj: Potovanje skozi čas, br. 4, vez. 8 din. Dr. Andrejka: Po lepi Sloveniji, broš. 4 din, vez. 8 din.

Hudales: Postelja gospoda Fibriha, broš. 4, vez. 8 din.

Ravljén: Šimej iz Roža, broš. 4, vez. 8 din.

Hudales: Zgodbe o bombažu, br. 4, vez. 8 din. Klemenčič: Iz starih in novih časov, broš. 4, vez. 8 din.

Dr. Čermelj: Nikola Tesla, broš. 20 din, vez. v polpl. 24 din, vez. v celo platno 28 din.

— mm Šolska upraviteljstva in poverjenike, ki so naročili, oziroma obdržali »Dedka Miho« in druge naše publikacije, a jih niso še plačali, prosimo, da to čimprej store.

Stanovska organizacija JUU Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V ORMOŽU bo zborovalo v soboto, 2. marca, ob 9. uri v Ormožu. Predaval bo sreski šumarski referent v Mariboru o pospeševanju gozdarstva po učiteljstvu. Pridite, da vidimo, kdo je z nami in kdo je proti nam. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo zborovalo v sredo, 28. februarja ob pol 9. uri v telovadnici šole na Grabnu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje tov. Kobilce: »Otrokovo okolje« in poročila o pedagoških novostih.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITJI javlja, da bo skupna hospitacija na bežigradski poskusni šoli 16. marca 1940. ob 8. uri zjutraj za vse one, ki so se prijavili na posebno polo na zboru 17. t. m. (v Ljubljani). Prijave so s tem zaključene. — Predsedstvo.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO BREŽICE je zborovalo dne 10. februarja 1940. v ljudski šoli v Brežicah.

Navzočih je bilo 40 članov. Predsednik je po otvoritvi v svojem situacijskem poročilu posebno podčrtal delo akcijskega odbora za zvišanje prejemkov državnih nameščencev in poudaril, da učiteljska organizacija s svojo iniciativnostjo ne bo imela nemalo zaslug, če ta akcija uspe. Organiziranemu članstvu pa bo v posebno zadovoljenje, da bodo teh poviškov deležni tudi oni tovariši (-ce), ki stojijo izven vrst naše organizacije. Članstvo bo moralo biti budno na straži ob dogodkih, ki se bodo še razvijali v bodoče, da jih ti pretresljaji ne bodo našli neprivrženimi.

Obnavljali so se nato predlogi za finančni zakon, ki jih je sestavila sekcija, in je članstvo z zadovoljstvom ugotovilo, da ima sekcija v evidenci vse težnje učiteljstva in šolstva, ki bi naj bile vnešene v novi finančni zakon.

Po predsednikovih poročilih je tov. Menecj v svojem jednatem referatu »O delu učiteljskega pokreta v zvezi z nalogami slovenskega šolstva« podal smernice za to delo, ki bi si jih naj posebno članstvo v našem srezu osvojilo ter pomagalo pokretu v njegovem prizadevanju. Za svoje poročilo je žel predavatelj toplo priznanje.

Določilo se je, da se vrši prihodnje zborovanje skupno s sosednjimi društvi v aprilu v Trbovljah.

Ivanuš R., preds. Rozin-Tomše R., tajnica.

— t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja, zapomnite si, da ima Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.